

Nyelvében él a kisebbség

A kifacsart idézetre szinte hallom a replikát: az identitásörzésnek csak egyik faktora az anyanyelv, sokkal fontosabb nála a közös feladatra szerveződés, a közös emlékezet és rítusok stb., s példaként sorjázhat az írek, walesiek, bretonok esete, akik nagyrészt elvesztvén anyanyelvüket is etnikai reneszánszukat élik. A vitapartner fél igazsága a legveszedelmesebb fegyver, jelen esetben figyelmen kívül hagyja azt, hogy az említett megújulásban igenis komoly szerepet játszik az anyanyelv felélesztésének határozott törekvése (saját sajtó, könyvkiadás, iskola, rádió, tv), továbbá az EU-tagállamok és Kelet-Közép-Európa kisebbségvédelmi rendszerének határozott eltérése is mutatja (a történelmi tapasztalatok mellett): az utóbbi terület etnikailag heterogén jellege miatt a nyelvi kérdés sokkal erősebben hat az identitásra itt, mint Nyugat-Európában. Ez a tényező a nyelvi kontaktus-zónákban, a nyelvhatárok mentén különösen intenzív. E jelenségről számol be magyar–szlovák viszonylatban az MTA Kisebbségkutató Intézet égisze alatt végzett kutatási program három tanulmánya. *Gyurgyik László, Tátrai Patrik és Popély Árpád* egybehangzóan és hitelt érdemlően mutatják ki, hogy a vegyes házasságokkal, az anyanyelvi iskolai képzés visszaszorulásával, a nemzetiségi arányok módosulásával fellépő kisebbségi nyelvoktatás identitás-vesztéshez vezet.

Természetesen a jog – kiváltképp a nemzetközi jog – lenne az egyik hatásos eszköz a folyamat megállítására, netán visszafordítására. *Niederhauser Emil* és *Majtényi Balázs* egyaránt úgy látja, hogy mind a 19. században, mind a 2. világháború után negligálta a nemzetközi jog ezt a fontos világpolitikai súlyú kérdést, *Szalayné Sándor Erzsébet* pedig a két világháború közötti védelmi rendszer gyengeségeit pertraktálja, ultima ratióként a 2. világháború kitérését említi.

Lapzárta után kaptuk az örömdetes hírt: szerkesztőbizottságunk elnöke, Niederhauser Emil és egyik tagja, Pomogáts Béla Széchenyi-díjat kapott. A kiérdemelt és megszolgált magas kitüntetéshez szívből gratulál és jó egészséget, további hosszú, érdemes pályafutást kíván a szerkesztőség nevében:

Cholnoky Győző

Budapest, 2003. március

Üi.: A 2002. 4. számunkban közreadtuk a *Regisztrálható-e az identitás?* című konferencián elhangzott előadások írásos változatát. Ezeket az OTKA T035063 számú kutatása és az NKFP S1014 számú kutatása támogatta.